

Наталія КИРИК

здобувачка освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ
(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ
Наталія КРИВОКУЛЬСЬКА)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Удосконалення механізму поводження з відходами в територіальній громаді є інструментом реалізації місцевої екологічної політики. Це аргументується наступними причинами. По-перше, забезпеченням екологічної безпеки громади, оскільки ефективний механізм зменшує ризики забруднення природних ресурсів (води, повітря, ґрунтів) і мінімізує негативний вплив відходів на здоров'я населення. По-друге, створенням передумов для переходу до циркулярної економіки, адже удосконалені системи роздільного збирання, сортування, перероблення та повторного використання відходів сприяють зменшенню обсягів захоронення й раціональному використанню ресурсоцінних компонентів з відходів. «Ресурсоцінні відходи – такі, що є комерційно перспективними для використання у якості сировинних ресурсів при виробленні одного чи декількох видів товарної продукції» [1].

Вилучення й застосування ресурсоцінних відходів вимагає скоординованих територіальних дій (рис. 1).

По-третє, підсиленням інституційної спроможності органів місцевого самоврядування, оскільки чіткі регламенти, координація між підрозділами та використання сучасних інструментів управління формують ефективну модель екологічного менеджменту на локальному рівні. По-четверте, економічними вигодами для громади, що проявляються у зниженні витрат на ліквідацію стихійних сміттєзвалищ, залученні інвестицій у переробку

інфраструктуру, розвитку малого та середнього бізнесу в сфері ресайклінгу та створенні нових робочих місць. По-п'яте, формуванням екологічної свідомості й відповідальної поведінки населення, оскільки налагоджена система поводження з відходами стимулює участь мешканців у роздільному збиранні відходів та підвищує рівень екологічної культури жителів. По-шосте, виконанням національних та європейських екологічних вимог.

Сутність скоординованих дій на територіальному рівні

Сутність замислу скоординованих між собою заходів (новий сценарій) з утилізації ресурсоцінних відходів полягає в тому, що на урбанізованих територіях створюються виробництва добрив і кормів, які застосовуються за призначенням у першу чергу на території громади в рослинництві і тваринництві у сільській місцевості, а в якості дешевого і екологічного палива застосовується висушена паливна тріска із неліквідних відходів місцевого лісівництва. Без територіальної координації заходів із утилізації реалізація замислу неможлива. Наприклад, використання в якості сировини для виробництва добрив осадів комунальних очисних споруд (КОС) без інших компонентів неможливе через надмірний вміст «важких» металів. Ці метали у оптимальній кількості є корисними, а при перевищенні – шкідливими. Отже, ці відходи соціальної сфери є ресурсоцінними лише в сукупності з іншими складовими, котрі необхідно залучити до використання сумісно з осадами КОС.

Примітка. Сформовано за джерелом [1]

У своїй сукупності зазначені чинники підтверджують, що удосконалення механізму поводження з відходами є стратегічно важливим інструментом упровадження ефективної місцевої екологічної політики та забезпечення сталого розвитку територіальної громади.

Удосконалення механізму поводження з відходами в територіальній громаді охоплює комплекс організаційних, правових, економічних, технічних та інформаційних заходів, спрямованих на ефективне управління усім життєвим циклом відходів, починаючи з їх утворення і закінчуючи їх утилізацією чи повторним використанням.

Елементи механізму поводження з відходами в територіальній громаді й їх завдання ілюструє табл. 1.

Значення механізму поводження з відходами в територіальній громаді і його вдосконалення полягає у тому, що він забезпечує

утворення ефективної системи поводження з відходами, яка є одним із ключових напрямів місцевої екологічної політики. Її оптимізація забезпечує реальне досягнення екологічних цілей громади та національних стратегій у сфері управління відходами.

Таблиця 1

**Елементи механізму поводження з відходами в
територіальній громаді й їх завдання**

№ з/п	Елемент механізму	Його завдання
1	Організаційний	- визначення відповідальних структурних підрозділів органів місцевого самоврядування за управління відходами; - формування системи координації між органами влади, органами місцевого самоврядування, комунальними підприємствами, бізнесом і населенням; - впровадження системи моніторингу та контролю за «потокami» відходів;
2	Правовий	- розроблення локальних нормативних актів, що регламентують роздільний збір, транспортування та утилізацію відходів; - гармонізація місцевих регламентів із національним законодавством і директивами ЄС;
3	Економічний	- встановлення тарифів, що стимулюють зменшення утворення відходів; - запровадження механізмів «плати за фактом» утворення відходів; - залучення інвестицій у переробну інфраструктуру; - підтримка бізнесу, що працює у сфері ресайклінгу та повторного використання відходів;
4	Технічне й інфраструктурне забезпечення	- створення та модернізація пунктів роздільного збору відходів; - оновлення парку спецтехніки; - розвиток сортувальних станцій і центрів повторного використання;
5	Інформаційний	- проведення інформаційно-просвітницьких кампаній для стейкхолдерів щодо переваг роздільного збору відходів; - залучення закладів освіти до екологічних ініціатив; - розвиток екологічної культури громади.

Примітка. Сформовано автором

Модернізований механізм поводження з відходами в територіальній громаді дозволяє зменшити: ризики забруднення природоресурсного потенціалу громади, негативний вплив на здоров'я населення, кількість стихійних сміттєзвалищ.

Покращений механізм поводження з відходами в територіальній громаді створює передумови для підтримання переходу до циркулярної економіки, оскільки сприяє повторному використанню ресурсів, зменшенню обсягів відходів, що захоронюються, формуванню умов для розвитку бізнесу у сфері переробки відходів.

Завдяки модернізованому механізму поводження з відходами в територіальній громаді підвищується екологічна свідомість жителів, адже розвинена система управління відходами формує сталі навички роздільного збору відходів й екологічної відповідальності в громадян. Це підсилює загальну результативність місцевої екологічної політики.

Удосконалений механізм поводження з відходами дозволяє територіальній громаді отримати економічні переваги у вигляді: зменшення витрат на ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ, залучення інвестицій, розвитку переробної інфраструктури, створення нових робочих місць.

Отже, вдосконалення механізму поводження з відходами в територіальній громаді є важливим інструментом реалізації місцевої екологічної політики, оскільки забезпечує екологічну безпеку громади, підсилює її інституційну спроможність і формує умови для переходу до циркулярної економіки.

Список використаних джерел:

1. Екологія. довкілля. енергозбереження – 2025: колективна монографія / під ред. О. Е. Ілляш. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». 2025. 262 с. URL: https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2024/v-edo/monografiia-edo-2025.pdf?utm_source=chatgpt.com